

**ЗНАЧЕННЯ ШКІЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ
У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПІДПРИЄМЦІВ**

УДК 37.015.6:378.015.6

Ірина Савка, здобувач Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ

**ЗНАЧЕННЯ ШКІЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ
У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПІДПРИЄМЦІВ**

У статті досліджується актуальність економічної освіти, економічного навчання. Трактуються економічної науки на проблемах обмеженості ресурсів у суспільстві, а також можливості їх альтернативного використання.

Ключові слова: економіка, економічне навчання, професійна орієнтація, "Основи економіки", методологія.

Рис. 1. Табл. 1. Літ. 15.

Ірина Савка, соискатель Национального педагогического университета имени М.П. Драгоманова,
г. Киев

**ЗНАЧЕНИЕ ШКОЛЬНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ПРОЦЕССЕ
ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЕЙ**

В статье исследуется актуальность экономического образования, экономического обучения. Трактуются экономической науки на проблемах ограниченности ресурсов в обществе, а также возможности их альтернативного использования.

Ключевые слова: экономика, экономическое обучение, профессиональная ориентация, "Основы экономики", методология.

Iryna Savka, applicant
National Pedagogical University
by M. Drahomanov,
Kyiv

**ECONOMIC VALUE OF SCHOOL ECONOMIC EDUCATION
IN THE TRAINING OF FUTURE ENTREPRENEURS**

The article examines the importance of economic education, economic training. Interpretation of economics on the problems of limited resources in the community, as well as their possible alternative use.

Keywords: economics, economic education, vocational guidance, "Principles of Economics", methodology.

Актуальність проблеми. Значення шкільної економічної освіти та економічного розвитку учнівської молоді пов'язано із вивченням навчального курсу "Основи економіки" – це напрям до цікавого світу економічних знань, необхідність яких у нинішніх умовах ринкової економіки необхідні кожній людині, кожному випускнику школи, середніх навчальних закладів професійної освіти, студентам, які формують свій високий рівень професійних компетенцій. Економічні знання дають можливість знати про:

- що вивчає економіка як наука, яку роль вона відіграє в житті кожної особистості працівника галузей народного господарства, яка необхідність у економічних знаннях випускників загальноосвітніх шкіл, ПТУ, ВНЗ;

- що є предметом економіки як науки, як вона тісно пов'язана із іншими науками, історією, правом, математикою, управлінням, виробництвом, технологією, культурою, які її зв'язки і відносини, що вивчаються в економічній науці;

- як економічна наука розглядає і вивчає виробництво, нагромадження і розподіл матеріальних благ, які відносини власності сприяють розширеному відтворенню матеріальних благ, та регулювання пропозиції товарів на ринку продавця;

- які загальнонаукові методи, використовує економічна наука для дослідження розвитку суспільства, накопичення матеріальних благ, кількості грошей в обігу, необхідності податків, інвестицій, інновацій виробництва тих благ, що забезпечують високий добробут і багатство суспільства;

- яка суть бюджету, банківської системи, нормування праці, цінової політики, діяльності підприємства і підприємництва та необхідності розвитку сільськогосподарського виробництва;

- як здійснюються міжнародні економічні відносини України в світовому господарстві та глобальні економічні проблеми у взаємозалежному світі.

Аналіз останніх публікацій. При написанні роботи було здійснено огляд літературних та інших інформаційних джерел, періодичних джерел, вітчизняних авторів, які досліджували проблеми навчання та виховання учнівської та студентської молоді економічним знанням, а саме: М.В. Вачевський, В.М. Мадзігон, Н.М. Примаченко [1], О.І. Вишневський [2] П.В. Вербицька [3], А.В. Вихрущ [4], В.З. Гіперс [5], В.Г. Кремень [6], В.М. Мадзігон [7], В.В. Мадзігон, В.В. Макарчик [8], О.С. Падалка [9, 10], Н.М. Примаченко [11], О. Федорович [12], М. Чоп'як [13], Ю. Щукевич [14] О.Т. Шпак [15] та інші.

Мета статті – розкрити у процесі дослідження суть категорії економічного навчання.

Виклад основного матеріалу. Приступаючи до **вивчення економіки**, необхідно насамперед з'ясувати предмет цієї науки, тобто вяснити її завдання в розвитку народного господарства.

Місце будь-якої держави у світі, рівень життя її громадян все більше визначаються рівнем людського розвитку та інтелектуалізацією нації. Знання, інтелект, компетентність стали найбільш вартісним товаром, попит на який зростає із необачною раніше швидкістю.

Освіта як сфера людської діяльності стає найбільше привабливою для інвестування. Її розглядають як інвестиції в майбутнє, гарант економічного розвитку і стабільності держави, при високому розвитку етикету ділового спілкування фахівців ринкової економіки [11].

Економічні знання в нинішніх умовах необхідні кожному працівникові, але вони є необхідною базовою наукою знань для економістів, менеджерів, маркетологів, фінансистів, митних та біржових працівників. Молодій особистості слід пам'ятати, що ким би ви далі не працювали: лікарем, вчителем, програмістом, фермером чи підприємцем ви зустрінетесь із економічними категоріями: заробітною платою, ціною, кваліфікацією, стягненням податків, процентам, дивідендами, акціями, векселями, цінними паперами, інвестиціями, протекціоністською політикою, продуктивністю праці та виробітком. Усі ці проблеми пов'язані зі сферою людського життя, яку називають господарською діяльністю, або економікою.

Вироблення методичного підходу підготовки молоді до творчої діяльності в умовах ринку, приєднання трудового виховання і розвитку творчих здібностей молоді до реального життя, що в кінцевому результаті позитивно відіб'ється на економіці країни.

Економічне навчання молоді необхідне, адже із розвитком ринкової економіки повинні

розвиватися ринкові інтереси, діловитість, відповідальність, творчий пошук шляхів поліпшення господарської діяльності, зазначено О. Федорович [12].

В Україні вже зроблені кроки запровадження економічної освіти на шкільному рівні, у створенні цілісної системи неперервної економічної освіти. Зростає роль економічної підготовки молоді як незмінного компонента всебічної підготовки особистості, однієї з умов успішного виконання нею професійних функцій.

При вивченні основ економіки в загальноосвітній школі учні отримують знання і уявлення про економічні явища і категорії, розвиток держави. Тісний зв'язок економки з багатьма дисциплінами підвищує зацікавленість учнів до самостійності, формування особистості з розвинутими поглядами на вибір професії і трудової діяльності, зазначає В.Г. Кремень [6].

Життя окремої людини, групи людей, усього суспільства розвивається за біологічними та соціальними законами. Діяльність людей настільки багатогранна, що для її вивчення сформувалися численні окремі науки. Особливе місце посідає сфера діяльності пов'язана з виробництвом матеріальних благ для задоволення потреб людей. Вона називається економічною.

Термін "**економіка**" у вузькому розумінні "це сукупність суспільно-виробничих відносин, тобто базис певного суспільного ладу, визначним моментом якого є відносини власності на засоби виробництва. У широкому розумінні економіка "це виробничі відносини в єдності з продуктивними силами, тобто народне господарство, яке складається з певних галузей, наприклад, промислового і сільськогосподарського виробництва, сфери послуг, транспорту, зв'язку та інших. Терміном економіка позначають також науки, які вивчають специфіку виробничих відносин у певній галузі або сфері суспільного виробництва [1].

Наукова суть виробничих відносин, що існують у суспільстві, відтворюється в економічних законах. Економічні закони передають суть економічних явищ і процесів, тобто закономірні і постійні причинні зв'язки і залежності, внутрішньо притаманні цим явищам і процесам. Елементи економіки, а саме специфічно галузеві різновиди і форми суспільних відносин виробництва, в яких вони виступають у будь-якій галузі матеріального виробництва, вивчають галузеві економічні науки (економіка промисловості, сільського господарства, будівництва, транспорту, фінансів, географії, менеджменту і маркетингу і т.п.), тих видах

**ЗНАЧЕННЯ ШКІЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ
У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПІДПРИЄМЦІВ**

людської діяльності, де створюються матеріальні блага для задоволення різноманітних потреб людини [7].

Ринкова економіка вимагає економічних знань від кожної особистості. Основна мета курсу “Економіка” – підготовка учнів до життя в ринкових умовах, формування в них економічного мислення, виховування в них самостійності, конкурентоспроможності, фахової компетентності, соціально успішної особистості. Вибір майбутньої професії занадто складний, не кожному вдається швидко визначитися у своїх пріоритетах, тому вивчення економіки в школі має декілька цілей: по-перше, вивчаючи основи маркетингу і менеджменту, бухгалтерського обліку і підприємницької діяльності, де молодь здобуває знання з певної професії. Це дозволяє їм простіше адаптуватися після закінчення школи, швидше знайти напрям продовження навчання та в кінцевому наслідку роботу в конкурентному ринковому середовищі [8].

По-друге, професійна орієнтація. Можуть викладатися різноманітні, незначні за обсягом матеріалу і кількістю годин курси, завдяки яким учні багато дізнаються про професії, на які є попит в регіоні, про те, де їх можна опанувати. Чим раніше учні почнуть розрізняти професії, вивчати свої можливості, випробувати власні сили, тим менше помилок вони зроблять у житті, зазначає М.В. Вачевський [1].

Людині потрібні різноманітні предмети та засоби виробництва основні з них їжа, одяг, житло та послуги, які залежать від суспільного розвитку та добробуту людини. Для задоволення своїх потреб людина наділена природними даними – здатністю думати і працювати виробляючи значну кількість матеріальних благ. Слід пам’ятати, що виробництво обмежується ресурсами, для досягнення абсолютного матеріального достатку. Цей чинник і є в основі економічної науки, що вивчає виробництво і споживання, розподіл і прибуток та інші економічні категорії [2].

Економіка як засіб взаємозв’язку господарської діяльності людей і науки має різні напрямки і школи в економічній теорії (рис. 1.)

Економіка складана й суперечлива сфера діяльності, різноманітні її зв’язки та відносини. Без систематизованого вивчення їх важко пов’язати,

представити як систему взаємодіючих чинників. Це можна зробити тільки за допомогою вивчення основ економіки. Лише той, хто прилучається до вивчення економіки, може плідно використовувати її в практичній діяльності.

Питання щодо предмета економічної науки лишається до сьогодні гостро дискусійним. З розвитком суспільства, його економічної системи змінювалися і погляди на предмет економічної науки. Але, незважаючи на розбіжності у поглядах, і перші наукові школи, і сучасні предмети основ економіки вважають сферу діяльності людей, пов’язану із виробництвом і використанням матеріальних благ. Основні напрямки предмета економічної науки вважають визначення, які охоплюють такі питання економічної науки (таблиця 1).

Саме знання з економіки допомагають у пошуку шляхів для подальшого навчання або праці, дають можливість ефективно використовувати свої можливості у власних інтересах та інтересах суспільства. Знання економіки формують компетентність учня, здатність аналізувати і оцінювати економічну ситуацію, вміння розв’язувати конкретні економічні проблеми, зазначає З.В. Гіперс [5, 9].

Місце курсу “Основи економіки” у формуванні світогляду учнів визначається тим, що:

- економіка відіграє вирішальну роль у задоволенні людських потреб, у функціонуванні і відтворенні матеріальних умов життя суспільства;
- економічна сфера пов’язана з політичною, соціально-культурною, правовою сферами, є по відношенню до них вирішальною;- економічні знання мають широке й практичне спрямування, є основою багатьох повсякденних рішень громадян.

Трактування економічної науки ґрунтуються на проблемах обмеженості ресурсів у суспільстві, а також можливості їх альтернативного використання.

Кожна людина у певний момент свого життя осягає істину: бажання до такого часу здобути, придбати, мати щоб задовольнити потреби, які різноманітні й широкі і залежать від соціального добробуту, оточуючого середовища, рівня освіти, культури, звичок та традицій і їх задоволення звичайно обмежені. Обмежено границі часу (доба

Господарська діяльність людей		ЕКОНОМІКА		Наука про господарську діяльність	
Економічна історія		Економічна теорія		Конкретні економічні науки	
Історія економічних учень	Полігична економія	Мікроекономіка	Мезоекономіка	Макроекономіка	Мегаекономіка

Рис. 1. Економіка та її зв’язки із іншими науками

**ЗНАЧЕННЯ ШКІЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ
У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПІДПРИЄМЦІВ**

Таблиця 1

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ
Наука, що досліджує проблеми ефективного використання обмежених ресурсів з метою задоволення потреб людини і суспільства
Наука про закони виробництва і обігу життєвих благ у суспільстві
Наука про економічні відносини, що складаються між людьми в процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання
Наука про те, як діє людина в складаних обставинах
Наука про види діяльності, пов'язані з обміном і грошовими угодами між людьми
Наука про повсякденну ділову діяльність людей і про здобування ними засобів існування
Наука про те, як людина справляється зі своїми завданнями в сфері виробництва та споживання
Наука про багатство (народне або суспільне)
Наука про вміння користуватися життям якнайкраще
Наука про вміння заробляти гроші, фінанси, створювати підприємництво і бізнес в ринковій системі господарювання
Наука про ціни та ціноутворення та роль держави у ціноутворенні
Наука про формування та витрати бюджету, систему податків та митних зборів, роль і функції банківської системи
Наука про виробництво, якість, стандарти, технології, інновації та інвестиції
Наука про розвиток та виробництво сільськогосподарської продукції
Наука про світове господарство та глобальні економічні проблеми в сучасному взаємозалежному світі

24 години, життя 30 – 40 тисяч діб), обмежені ресурси. Обмежені абсолютно – не відновлювані ресурси землі. Отже, визначальний чинник економічного життя – проблема вибору. Якщо ми щось вибираємо, то змушені відмовитися від інших благ, від яких за інших умов ми б не відмовилися [10].

Зазначимо, що економічна наука – суспільна наука, вона досліджує всю сукупність економічних відносин, що виникають між суб'єктами господарювання у процесі життєдіяльності – це виробництво матеріальних благ, розподілу, споживання. Тому можна дати інтегроване визначення економічної науки.

Економічна наука – суспільна наука, яка досліджує проблеми ефективного використання обмежених ресурсів з метою задоволення особистих і суспільних потреб, а також економічні відносини, що складаються між людьми, класами і соціальними групами в процесі виробництва. Розподілу, обміну і споживанням матеріальних благ і послуг в умовах дефіциту ресурсів і можливості їх альтернативного використання.

Предметом, який вивчає наука економіка, є форми економічних законів у виробництві і способи їх застосування для підвищення ефективності людської діяльності. Економічні відносини в народному господарстві визначаються особливостями і характером розвитку, розглядаються як система техніко-економічних відносин.

Вивчаючи виробничі відносини, економіка повинна враховувати зміни в розвитку продуктивних сил і техніки виробництва, визначати ефективність застосування тих чи інших засобів виробництва.

Економіка розкриває закономірності розвитку, механізм дії об'єктивних економічних законів у тій чи іншій галузі, теоретично узагальнює досвід підприємств, розвиток галузей в цілому і окремих її складових, розробляє теоретичні основи поліпшення управління науками. Для вивчення і узагальнення тенденцій розвитку галузей народного господарства економіка використовує дані статистики, для розміщення і стабілізації виробництва, – економічну географію, при аналізі діяльності підприємств – бухгалтерський облік, для розв'язання питань оптимального виробництвом.

Економіка пов'язана з рядом суміжних використання виробничих ресурсів – економічну кібернетику, з метою захисту авторських прав на нові винаходи – патентознавство, розвитку торгівлі, збуту товарів, сервісу” маркетинг, для встановлення торгівлі з іншими державами – зовнішньоекономічні зв'язки, а для управління виробництвом і трудовими ресурсами – менеджмент і т.п.

Слід зауважити, що серед усіх економічних дисциплін особливе місце займає аналітична економія, або економічна теорія, яка є методологічною основою економічних наук.

ЗНАЧЕННЯ ШКІЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПІДПРИЄМЦІВ

Аналітична економія вивчає, як суспільство, використовуючи обмежені ресурси, забезпечує найповніше задоволення потреб людей і досліджує, виробництво, розподіл та споживання в умовах обмежених виробничих ресурсів.

Щоб успішно розв'язати завдання, що стоять перед економікою як наукою в процесі досліджень закономірностей розвитку народного господарства, необхідно володіти методологією.

Методологія – вчення про сукупність основних принципів, методів наукового пізнання і перетворення дійсності.

Метод науки – це сукупність засобів, способів і прийомів дослідження, певної сфери реальності.

При аналізі економічних відносин і явищ у народному господарстві треба враховувати і те, що вони перебувають у тісному взаємозв'язку з демографічними, політичними, юридичними, ідеологічними та іншими спеціальними відносинами, явищами природи, технологією, агротехнікою, технікою взагалі, науковою організацією праці, системою власності виробництва тощо.

В економічних явищах і відносинах треба виявляти зародки нового, передового і орієнтуватися на них при плануванні перспектив розвитку народного господарства. Принцип розвитку народного господарства. Принцип розвитку вимагає, щоб економічне дослідження велося за схемою: минуле-сучасне-майбутнє. Щоб зрозуміти економічну дійсність, треба знати історію. Без знання економічної дійсності, історії, економічного стану не можна побудувати теорії розвитку народного господарства.

Джерелами економічних фактів: статистика, бухгалтерський облік власні спостереження.

У процесі пізнання явищ економіки, теоретичного їх узагальнення користуються специфічними категоріями діалектичної логіки. Кожний економічний факт пізнається лише в порівнянні. Без зіставлення економічних показників між собою, без визначення їхньої динаміки не можна зробити найпростіших висновків. Для глибшого пізнання економічного явища треба його в думці розчленувати, розкласти, виділити складові частини і кожну з них вивчати не ізольовано, а як елемент цілого (аналіз). Що має цілісну картину економічного явища після вивчення окремих його частин, слід так само у думці з'єднати і відновити їх єдність (синтез).

Аналізом є розгляд загальних економічних показників діяльності галузі народного господарства з поділом по підприємствах, а синтезом – підведення підсумків показників роботи підприємств, об'єднань.

Аналогія – це перенесення властивостей одного економічного явища на інше.

Процес економічного дослідження йде від опрацювання фактів економічної дійсності до узагальнення їх та висновків, а від них – до перевірки на фактах. Рух думки від окремого до загального, від знання меншого ступеня спільності до знання більшого ступеня спільності називається **індукцією**, а від загального до окремого, від знання більшого ступеня спільності до знання меншого ступеня спільності – **дедукцією**.

Щоб зробити висновок про існування невідомого економічного явища, у дослідженнях користуються методом **аналогії**.

У процесі пізнання економічної дійсності трапляються факти, які не можна пояснити існуючою теорією. Засобом розв'язання суперечностей між новим економічним фактом і старою теорією є **гіпотеза**, тобто науково обгрунтоване передбачення про можливі зв'язки, відносини, причини явищ.

Завданням пізнання економіки є пояснення за допомогою економічних законів, понять, категорій економічної дійсності і відтворення на основі її законів економічного явища у всій конкретності, здійснення впливу на практику.

Висновки. Встановлено, що до найважливіших загальнолюдських вартостей, без яких неможливо домогтися прогресу цивілізації належить широка економічна освіта. Економічна наука виникла ще в дохристиянську добу, її початки знаходяться у творах стародавніх мислителів Греції, Риму, Китаю, Єгипту, а відомий вчений України Ю. Канигін описує, що початок розвитку людство бере від 5 тис. років до нашої ери в країні "Арії" теперішня Україна.

Економічна діяльність – складний і суперечливий комплекс відносин. Без систематизованого знання людина не може досягнути закономірності економічних відносин, правильно визначити своє місце в ринковій економіці.

Отже, через економічну освіту ми повинні підготувати інноваційну людину, здатну і бажачу творити і сприймати зміни та нововведення. Зміну технологій інформації, знань, самих обставин життя. Але для того, щоб готувати молодь і суспільство до інноваційного економічного типу життя, необхідно змінити саму освіту в напрямку економічного всеобучу. І модернізація освітянської діяльності, що розпочалась у нашій країні декілька років тому згідно з Національною доктриною розвитку освіти, якраз і покликана осучаснити освітянську діяльність з огляду на економічну науку.

**ЗНАЧЕННЯ ШКІЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ
У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПІДПРИЄМЦІВ**

1. Вачевський М.В., Мадзігон В.М., Примаченко Н.М. Основи економіки. Навчальний посібник для учнів ліцеїв, коледжів, гімназій та загальноосвітніх шкіл 10 – 11 – 12 класів. // М. Вачевський, В. Мадзігон, Н. Примаченко. – К.: Педагогічна думка, 2007. – 612 с.
2. Вишневський О.І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки. Посібник для студентів вищих навчальних закладів. // О. Вишневський. – Дрогобич, Коло, 2006. – 608 с.
3. Вербицька П.В. Громадське виховання учнівської молоді: сучасні аспекти розвитку. / П. Вербицька. Монографія. – К.: Генеза, 2009. – 384 с.
4. Вихруц А.В. Інтеграція української освіти в Європейський освітній простір. // А. Вихруц. Науковий вісник Чернівецького ун-ту. – Випуск 469. – Чернівці. 2009. – С. 32 – 42.
5. Гіптерс З.В. Виховання діловитості і творчості майбутніх фахівців економічного профілю. // З. Гіптерс. / Рідна школа. – 2005. – №12. – С. 49 – 52.
6. Кремень В.Г. Філософія освіти XXI ст. // В. Кремень. Вища школа. – №4, 6. – 2002.
7. Мадзігон В.М. Суть і необхідність державного регулювання проблем економіки. / В. Мадзігон. / 2011. – №7(121). – С. 51 – 58.
8. Мадзігон В.В., Макаруч В.В. Продуктивна праця в українській школі: історія, перспективи розвитку. // В. Мадзігон, В. Марчук. Монографія. – К.: Генеза, 2005. – 169 с.
9. Падалка О.С. Технологія формування економічного мислення у студентів педагогічного університету. Наукові записки. Вип. 41. 2001.
10. Падалка О.С., Нісімчук О.Т. Педагогічні технології. Навчальний посібник. // О. Падалка, А. Нісімчук, О. Шпак. “Українська енциклопедія”. 1995. – 253 с.
11. Примаченко Н.М. Формування маркетингової культури у майбутніх вчителів технологій у процесі навчання основ підприємництва. Монографія. // Н. Примаченко. – Дрогобич, ДДПУ, 2011. – 218 с.
12. Федорович О. Педагогічні засади економічної освіти та виховання сучасної української молоді. // Федорович. Трудова підготовка в закладах освіти, 2006. – №2.
13. Чоп'як М. Для чого школярам економічні знання? Директор школи. // М. Чоп'як. – 1998. – №34.
14. Щукевич Ю. Формування в учнів основ економічної компетентності. Директор школи. // Ю. Щукевич. / 2001. – №18, травень.
15. Шпак О.Т. Економічна підготовка педагогічних кадрів в системі безперервної освіти. // О. Шпак. – К.: Четверта хвиля. 2000.

Стаття надійшла до редакції 22.07.2013

Джерела мудрості

“... талановитий педагог – запорука успішності суспільства і держави, а основна місія вчителя – прищепити любов не стільки до предмета, скільки до освіти”.

Іван Зязюн
доктор філософських наук, професор, академік АПН України

“Школа – це майстерня, де формується думка підростаючого покоління, треба міцно тримати її в руках, якщо не хочеш випустити з рук майбутнє”.

Анрі Барбюс
французький письменник, журналіст

